

CZU: 336.77(478)

UNELE ASPECTE ALE CALITĂȚII PORTOFOLIULUI CREDITAR PENTRU SECTORUL BANCAR AUTOHTON

Natalia BĂNCILĂ, Evgheni CADOCINICOV*

**Academia de Studii Economice a Moldovei
Universitatea de Stat din Moldova*

În prezentul articol autorii au analizat anumite componente analitico-financiare care redau starea actuală a calității portofoliului creditar din sistemul bancar autohton. Analizând detaliat capitalul normativ total, capitalul ponderat la risc, ponderea activelor în diverse aspecte etc. se poate concluzia că actualmente se impune necesitatea stringentă a unei politici de creditare echilibrate, argumentate și ponderate la un risc rezonabil și acceptat, precum și revizuirea periodică a calității și pertinentei produselor creditare existente și introducerea noilor produse, care ar contribui la creșterea calității portofoliului creditar pentru sectorul bancar autohton.

Cuvinte-cheie: credit, bancă comercială, portofoliu, calitate.

SOME ASPECTS OF THE QUALITY OF CREDIT PORTFOLIO FOR THE AUTOHTON BANKING SECTOR

In this article, the authors analyzed some analytical and financial components presenting the current state of the credit portfolio quality in the domestic banking system. By analyzing in detail the total regulatory capital, the risk-weighted capital, the weight of the assets in various aspects, etc. It can be concluded that the need for a well-balanced, reasoned and reasonably priced credit policy is currently required, as well as a regular review of the quality and pertinence of the existing credit products and the introduction of new products that would contribute to increasing the quality of brokering for the domestic banking sector.

Keywords: credit, commercial bank, portfolio, quality.

Introducere

Formarea unui sistem bancar competitiv depinde de soluționarea problemelor existente în acest sector. Problemele principale ale băncilor comerciale din Republica Moldova sunt legate de câteva sfere de activitate: management bancar nesatisfăcător, lipsa unor planuri strategice adecvate de dezvoltare, capitalizarea insuficientă, lipsa experienței și a personalului calificat în activitatea de creditare, credite neperformante.

Condițiile economice actuale impun sistemului bancar al Republicii Moldova anumite direcții fundamentale cu referire la algoritmul activității băncii comerciale. Una dintre acestea, fiind și cea mai importantă, vizează operațiunile de creditare, deoarece creditele au ponderea principală în total active (50-70%) și aduc cele mai mari venituri. Iar gestiunea adecvată a portofoliului creditar este o premisă importantă pentru succesul băncii comerciale.

Un punct-cheie, inseparabil gestionării portofoliului de credite, este cunoașterea modului în care se formează portofoliul de credite și are impactul principal asupra calității portofoliului. De aceea, am studiat totalitatea procedeele și metodelor de gestionare a portofoliului de credite. Băncile trebuie să urmărească permanent procesul de gestiune a operațiunilor creditare și să întreprindă măsuri privind ridicarea nivelului de calitate. Analiza creditelor problematice din portofoliul de credite se efectuează cu scopul prevenirii unor situații neefective pentru activitatea băncii și evitarea pierderilor.

Unele aspecte analitice cu referire la portofoliul creditar în condițiile economice actuale

În acest context, subliniem că obiectivele de bază ale sistemului bancar sunt: redistribuirea resurselor financiare de la agenții economici financiar-excedentari la cei financiar-deficitari, precum și asigurarea clienților cu lichidități pentru efectuarea plăților. După ce, în ultimele două decenii, sistemul bancar autohton a fost supus diverselor crize financiare (cea mai nefastă fiind criza din anul 1998), sistemul bancar din R.Moldova a fost impus să se adapteze noilor condiții.

Lichidarea a trei bănci insolubile din țară este o consecință a mai multor deficiențe existente în prezent în cadrul instituțional aferent stabilității financiare [1].

Astfel, politica ce presupunea asigurarea stabilității financiare a sectorului bancar din punctul de vedere al securității statului a inclus următoarele direcții:

✓ realizarea măsurilor anticriză, ale căror obiective principale au fost susținerea lichidității sistemului bancar, restabilirea rolului acestuia în procesul de creditare a sectorului real al economiei, perfecționarea sistemului de supraveghere bancară și aducerea lui în concordanță cu acordul de la Basel, restabilirea încrederii populației față de sectorul bancar;

✓ restructurarea și mobilizarea sistemului bancar în scopul depistării băncilor „problematică” și lichidarea băncilor neviabile pe calea inițierii procedurii de faliment, stimularea proceselor de fuziune și absorbție a instituțiilor financiare creditare;

✓ recapitalizarea, scopul căreia ar fi constat în restabilirea funcției de bază a sistemului bancar – cea de intermediar financiar.

Actuala etapă pe care o parcurge economia națională a R.Moldova are un caracter complex, implicând reconsiderarea ansamblului, a întregului sistem economic, precum și a părților sale componente. Având în vedere că economia de piață presupune, în mod implicit, existența economiei bănești, acțiunea categoriilor valorice, un rol important trebuie acordat sistemului de credit.

„Transpuse în documente normative interne, aceste principii determină eficiența mecanismelor de control, având drept obiectiv protejarea intereselor tuturor categoriilor de participanți la activitatea desfășurată de bancă, fie acționari, directori, angajați, clienți și parteneri de afaceri, autorități etc.” [2].

Astfel, vom începe cercetarea analitică prin descrierea evoluției capitalului normativ total în sistemul bancar autohton.

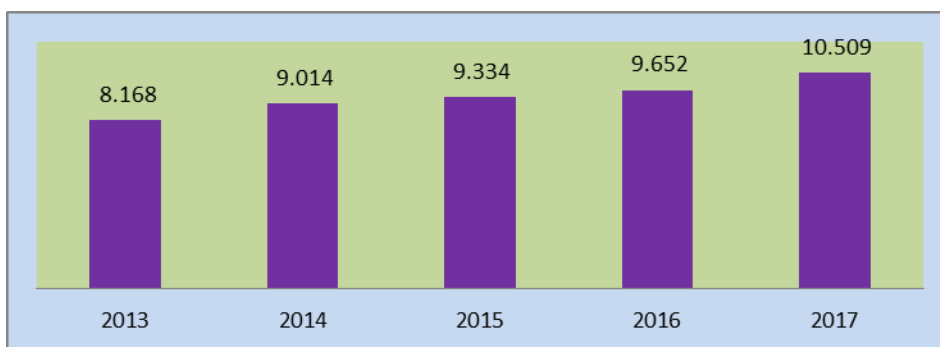

Fig.1. Capitalul normativ total (CNT, M MDL) al sectorului bancar în evoluție.

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

Din Figura 1 se observă că în perioada 2013–2017 în sectorul bancar capitalul normativ total înregistrează un trend crescător ajungând de la 8.168 M MDL în 2013 la 10.509 M MDL în 2017. În 2017 în topul băncilor care înregistrează cel mai mare CNT se înscriu: BC „Moldova–Agroindbank” SA cu o valoare de 2.948,7 M MDL, BC „Moldindconbank” SA cu o valoare de 1.685,6 M MDL și BC „Victoriabank” SA cu o valoare de 1.366,8 M MDL.

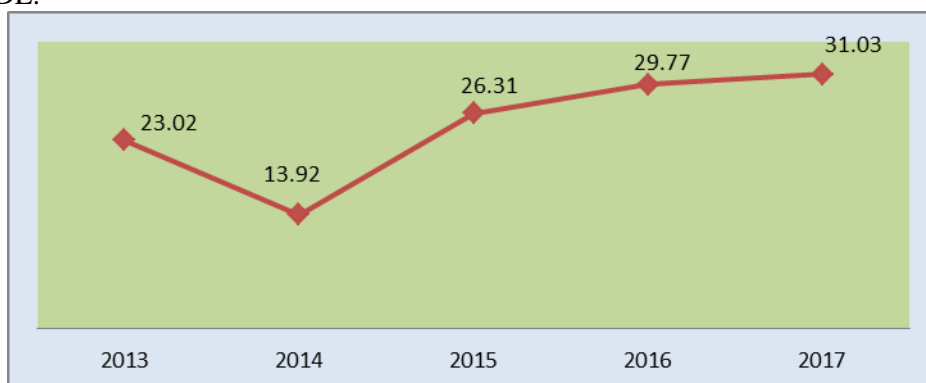

Fig.2. Suficiența capitalului ponderat la risc (%) al sectorului bancar în evoluție.

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

Acest indicator este reglementat de BNM, pe care băncile din sectorul bancar trebuie să îl respecte și să nu înregistreze valori mai mici decât limita impusă care este 16%. Datele din Figura 2 denotă ca acest indicator înregistrează un trend crescător de la 23% în 2013 la 31% în 2017, excepție făcând anul 2014, când media sectorului bancar s-a situat sub limita impusă. Aceasta din cauza că în 2014 două bănci aveau foarte mari dificultăți financiare și nu respectau limitele impuse. Aceste bănci sunt: Banca de Economii SA, care a înregistrat un nivel al suficienței capitalului ponderat la risc în valoare de 3,3% și BC „Banca Socială” SA, care a înregistrat o valoare de 3,07%. În 2017 cel mai mare nivel la acest indicator a fost înregistrat de BCR Chișinău SA – 98%, BC „EuroCreditBank” SA – 64,8%, și BC „Comerțbank” SA – 52,8%. Cel mai mic nivel a fost înregistrat de către BC „FinComBank” SA – 24,7%; cu toate acestea, este mult peste limita impusă de BNM.

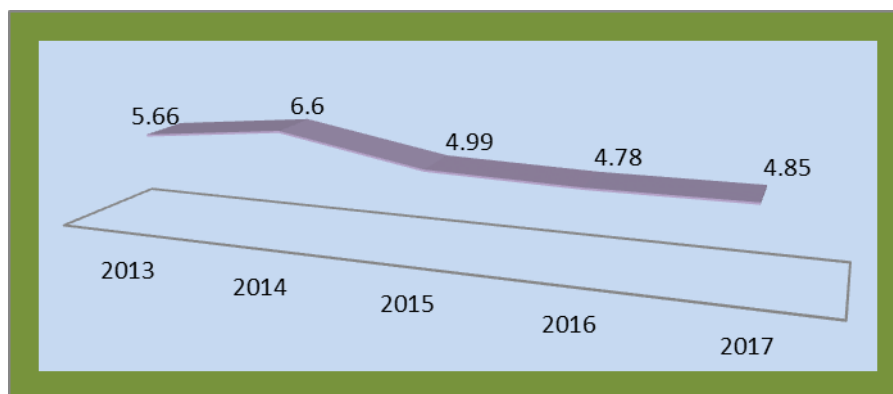

Fig.3. Indicatorul Total datorii / total capital al sectorului bancar în evoluție.

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

Se denotă un trend descrescător al acestui indicator, ceea ce reprezintă un grad mai înalt al capitalizării sectorului bancar de-a lungul anilor, precum un nivel mai mare al acestui indicator reprezintă un grad de îndatorare mai mare. În 2017 cel mai mare grad de îndatorare a fost înregistrat la următoarele bănci: BC „Moldindconbank” SA – 6,21%, BC „Mobiasbanca – Groupe Societe Generale” SA – 5,68% și BC „ProCredit-Bank” SA – 5,66%.

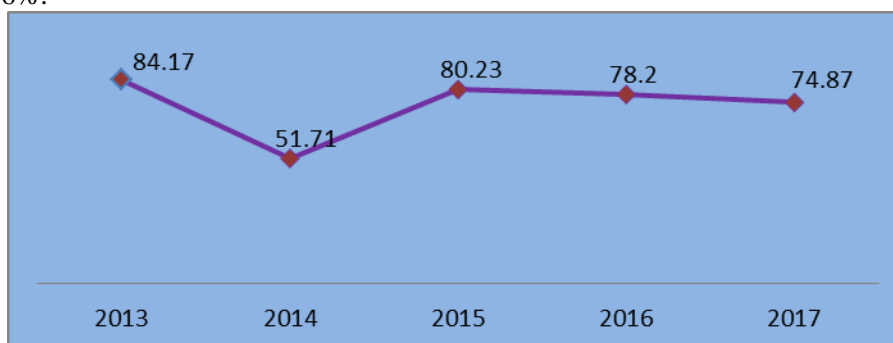

Fig.4. Ponderea activelor generate de dobândă în total active.

Sursa: Elaborată de autori pe baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

În Figura 4 se observă un trend descrescător al activelor generatoare de dobândă, astfel încât în 2013 valoarea acestui indicator era 84,17%, iar în anul 2017 a scăzut până la 74,87%, aceasta din cauza că portofoliul de credite înregistrează un trend descrescător. Valoarea acestui indicator a fost distorsionată de băncile care au întâmpinat dificultăți financiare și care în ziua de astăzi nu mai operează pe piața bancară, astfel:

- BC Banca de Economii SA a înregistrat o valoare de 7,35% a acestui indicator;
- BC „Banca Socială” SA a înregistrat o valoare de 6,61%;
- BC „Unibank” SA a înregistrat o valoare de 32,48%.

În anul 2017 băncile care înregistrează cel mai mare nivel al acestui indicator sunt: BC „Moldova-Agroindbank” SA – 87,45%, BC „BCR Chișinău” SA–85,65% și BC „Comerțbank” SA – 82,07%.

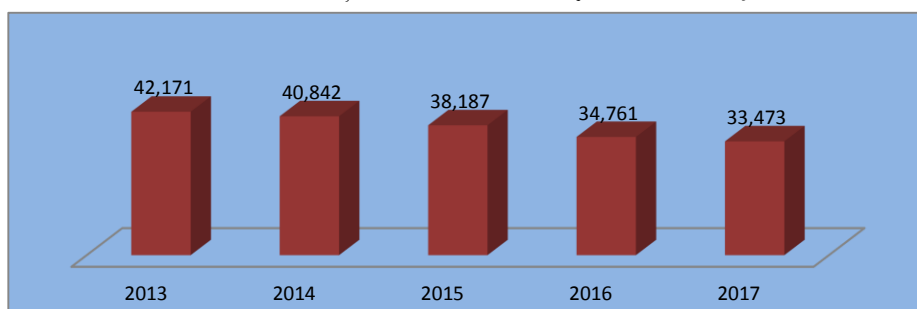

Fig.5. Total portofoliu de credite (M MDL) al sectorului bancar în evoluție.

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

Se observă că total portofoliu de credite în sectorul bancar din Republica Moldova înregistrează un trend descrescător, de la 42.171 M MDL în 2013 la 33.473 M MDL în 2017.

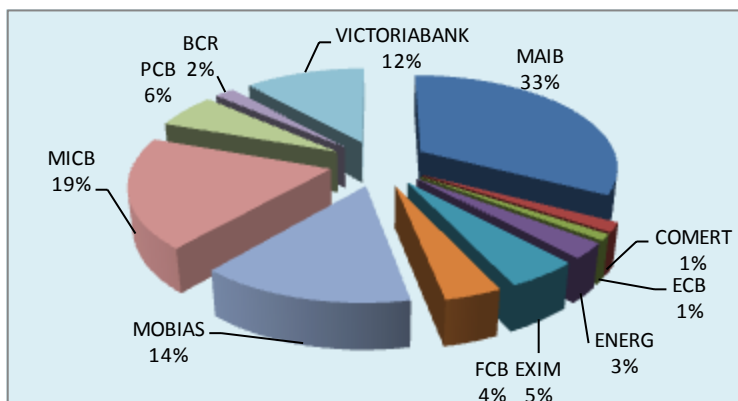

Fig.6. Total potofoliu de credite pe bănci în 2017.

Sursa: Elaborată de autori pe baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

În Figura 6 se observă ca 78% portofoliu de credite este concentrat pe 4 bănci, și anume: BC „Moldova-Agroindbank” SA, BC „Moldindconbank” SA, BC „Mobiasbanca – Groupe Societe Generale” SA și BC „Victoriabank” SA.

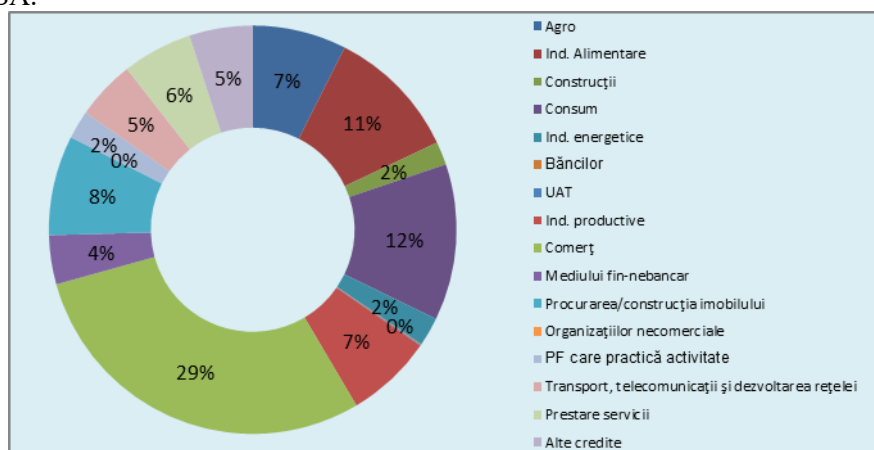

Fig.7. Portofoliu de credite pe ramuri acordate în 2017 (M MDL)

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

Datele din Figura 7 atestă că portofoliul sectorului bancar este diversificat, cea mai mare pondere fiind deținută de creditele acordate comerțului – 29%, creditele de consum – 12%, creditele acordate industriei alimentare – 11%.

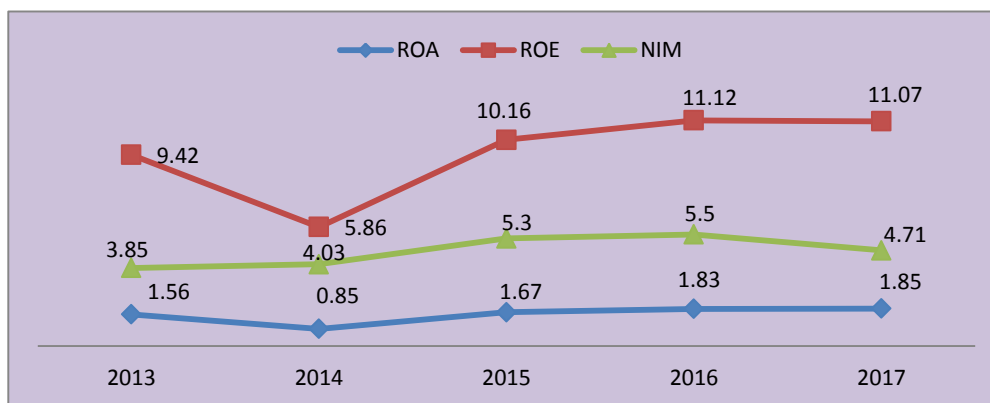

Fig.8. Evoluția indicatorilor ROA, ROE și NIM.

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor BNM [online]. [Accesat: 17 martie 2018]. Disponibil pe: <<http://bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB1.xhtml?id=0&lang=ro>>.

Datele din Figura 8 denotă că nivelul ROE înregistrează o creștere de-a lungul anilor: de la 9,42% în anul 2013 la 11,07% în anul 2017.

În perioada 2013 – 2017 în sectorul bancar din R.Moldova au avut loc o serie de evenimente. Ca urmare a acestor evenimente, sectorul bancar se află într-o etapă de recuperare după criza din 2014, care a scos în evidență problemele sistemice: transparența insuficientă a acționarilor și beneficiarilor efectivi, proceduri vagi de oferire a creditelor, management slab, proceduri de control și audit interne slabe etc. Oferirea de garanții guvernamentale a făcut posibilă la prima etapă „creditarea de urgență” a celor trei bănci de către BNM, iar la etapa a doua – distragerea din rezervele BNM a valutei străine, care ulterior a fost scoasă din țară.

Ca urmare a acestei crize, cele trei bănci nu și-au continuat activitatea și au fost declarate în faliment ca rezultat al nerespectării reglementărilor BNM. De asemenea, activitatea de creditare a sectorului bancar a fost redusă de la 40.842 M MDL în 2014 la 33.473 M MDL în anul 2017; ca urmare, lichiditatea pe termen scurt a crescut de la 33,76% în 2013 la 55,48% în 2017. După criza din anul 2014, BNM a reușit să stopeze procesul de formare a creditelor noi dubioase și compromise, însă soluționarea celor existente este dificilă, deoarece nivelul acestui indicator s-a redus de la 11,7% în 2014 la 10% în 2015. Însă, portofoliul de credite s-a deteriorat începând cu anul 2016, astfel încât în 2017 nivelul acestui indicator a atins o valoare de 18,4%.

Indiferent de strategia pe care o adoptă banca, aceasta trebuie s-o direcționeze împotriva tuturor concurenților efectivi. Schimbarea rapidă a mediului determină necesitatea îmbunătățirii strategiilor, pentru a putea concura [3].

Concluzii

În baza cercetării efectuate, constatăm că instituțiile bancare din Republica Moldova acordă împrumuturi prioritar agenților economici care activează în businessul mare și mijlociu și, cu toate că puțin a sporit cota creditelor acordate pe termen mai mare de un an de zile, ea rămâne ne semnificativă pentru promovarea investițiilor și pentru ridicarea calității vieții populației. Astfel, pentru a fi atinse anumite obiective în domeniul creditării de către instituțiile bancare autohtone, considerăm oportun de a fi implementate metode și tehnici moderne de creditare cu prezentarea mecanismelor de creditare, avantajelor și posibilităților de promovare pe piață. Acest obiectiv poate fi atins numai prin realizarea unor politici de creditare la nivel de instituție financiar bancară în parte. Pentru aceasta este necesară o politică de creditare echilibrată, argumentată și ponderată la un risc rezonabil și acceptat, formularea unei politici de marketing coerente și progresive, obiectivul căreia să fie urmărirea permanentă a necesităților schimbătoare ale clienților băncii comerciale, precum și revizuirea periodică a calității și pertinentei produselor creditare existente și introducerea noilor produse la momente oportune.

Referințe:

1. PERCIUN, R. *Punctele slabe ale managementului stabilității financiare în Republica Moldova*, https://ince.md/uploads/files/1461917137_stabilitate-financiara.pdf
2. CLICHICI, D., PERCIUN, R. *Implicațiile guvernății corporative deficiente asupra stabilității sectorului bancar*, http://ince.md/uploads/files/1431947979_implicatiile-guvernantei-corporative-masa-rot-2015.pdf
3. ȘTEFANIUC, O. Necesitatea stabilirii strategiilor pe domenii de activitate în cadrul băncii comerciale. În: *Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, 2013, nr.7(67), p.99-106.

Date despre autori:

Natalia BĂNCILĂ, doctor habilitat, profesor universitar, Academia de Studii Economice din Moldova

Evgheni CADOCINICOV, doctorand, Școala doctorală Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: eugen.calet@gmail.com

Prezentat la 25.05.2018